

Elhaladunk a templom előtt, a piactér közepe felé; én egy dallamtöredéket dúdolok. A Nagyherceg mellettem lépked. Aranyozott maszkot visel: fővárosi aranyművesek készítették a számára. Ellenségei szerint az arcát ismeretlen betegség torzította el:

egy felsőbb hatalom bűntetése, de talán csak túlságosan régóta él, és... nem is tudom. Gondolod-e, hogy az angyalok is egyfajta transzmutáció

Galántai Zoltán 45

A LÉGHAJÓ

eredményei, kérdezi most: olyan halkan beszél, hogy alig hallok. Gondolod-e, hogy ha Ő és az alkémisták is a szó ereje által teremtenek, akkor... nem fejezi be a mondatot. A kockaköveken megalvadt vér és állati belsőségek: számolom a lépéseim, egy és kettő, páratlan és páros: egymás ellentétei, miként a föld és a mennybolt, a tűz és a víz is, újabb perc telik el, és a város zajai a háttérben, és már ott is a léghajó: és majd hamarosan következhet a szférák meg az emelkedés. Felfelé. Egy apokrif szöveg szerint az ég más törvényeknek engedelmeskedik, mint a földi világ. Itt lent mintha most nem is lenne más csak az orromat facsaró bűz meg az olvadt arany színű, perzselő, nyári fény, amely akárha valamiféle felsőbbrendű alkémista kohójából ömlene a világra, és a levegőben keringő legyek: annyi van belőlük, hogy szinte a napot is elsötétítik: persze a mézárások környékén nyaranta mindig elviselhetetlen a bomló hús szaga. Ezek az emberek alantas szolgák csupán, ám ők végzik a legföldibb munkát: az élőt élettelené alakítani. Igen, ez is transzmutáció a maga módján, úgy, ahogyan mi, földtermészetű élőlények képesek vagyunk rá. Ezért olyan nehéz itt a levegő, hogy egészen rosszul vagyok tőle. Miazma. Mint ahogy idelent, a Hold alatti világban romlandó minden más is. Vagy legalábbis majdnem.

Ezért vagyunk most itt. Hogy az angyalok? Nem tudom, válaszolom végül a Nagyhercegnek. Talán. Az arany maszk egy pillanatra felém fordul, és látom a szemnyílásokat. Ha nem én magam adtam volna rá a Nagyhercegre, akkor most megesküdnék, hogy a maszk mögött semmi sincs.

Az a legfontosabb, hogy minden a saját közegében legyen, mondja az apokrif szöveg egy helyütt, mert az elemi kölcsönhatások csak így tudnak teljes tisztaságukban megnyilvánulni. Az ásványoké, állatoké, embereké, de még az angyaloké is. És az hasonlóképpen fontos, hogy a megfelelő időpontot válasszuk.

Akkor hát ne várjunk tovább, mondja a Nagyherceg. A Nap pontosan a delelőn áll a templom homlokzatán lévő napóra szerint. Mi pedig beszélünk a gondolába, és én közben vetek egy pillantást a középen lévő fémketrecre is. Nem mintha nem tudnám, hogy mi van benne. A lány szája fehér

selyemszalaggal van bekötve. A fehér a levegő színe – a földé a sárga, a vízé a kék és a tűzé a vörös a tanaink szerint, és ahogy a lány visszanéz rám, egy másodpercre egészen olyan, mint egy színes tollú énekesmadár a drága ruháiban. De hiszen bizonyos értelemben az is – ezt nem szabad elfe-
46 lejtenem. Vagy éppenséggel egy angyal, aki még itt, a sárból és mo-
csokból gyúrt földön is majdhogynem ragyog. Látom rajta, hogy mennyire fél. A helyében én is félnék. A léghajó kosara meginog a súlyunk alatt.

De hát mi magunk is földtermészetűek vagyunk, miként már említet-
tem, akár a kövek. Az emberek kissé távolabbról figyelnek minket. Mindenki hallgat. Annak a Nagyhercegnek a parancsára jöttek el, akinek az ősei még itt dolgoztak, ezen a téren: állatokat öltek le, az ünnepnapokon pedig a templomi kórusban énekeltek. Állítólag gyönyörű hangjuk volt. De aztán meggazdagodtak, és nemességet vásároltak magunknak. Felemelkedtek. Egy angyal segítette őket – vagy legalábbis így áll a krónikákban, és most talán hasonló csoda fog történni. Persze az angyalok szándékai ugyanolyan kiszámíthatatlanok, mint amilyen pontos szabályok írják elő az elemek átalakulását. Az, hogy végül sikerrel járunk-e, csak később dől majd el. Odafent. Nem most, itt, a földön.

A léghajót egyelőre még háncsból font, vastag kötelek rögzítik a piactér gránitkockái közé beágyazott vasgyűrűkhöz, hogy fel ne repüljön a magasba, ahol a természetes helye lenne a fizika szerint. Fejünk felett a ballon fehér, sárga, kék és vörös selyemből varrt kupolája: a négy őselem színei (de ezt is mondtam már). A tér túloldalán, a templom előtt kőből faragott angyalszobor: a szárnyai letörtek: nagyon régi. Még azelőttől, hogy a Nagyherceg családja meggazdagodott volna. A levegőben zümmögő legyek pedig a Pokol teremtményei, bár ugyanúgy szárnyuk van, mint az angyaloknak.

A tanaink szerint, mondom, miközben megigazítom a szelepszinórt, csak azért, hogy leküzdjem az idegességemet, az ember nem repülhet. Vagy legalábbis szárnyakkal nem, mert ez esetben *„több mint négy ponton mozognak: meg azért sem, mert a szárnyak haszontalanok lennének természetes mozgásakor. És a természet semmit sem tesz a saját természete ellenére.”* És ha ugyanezt az angyalokra alkalmazzuk, akkor...

Hát majd meglátjuk, válaszolja a társam, aki a Nagyherceg megbízásából tart velem. Elvégre azért megyünk. És a fémháló...

Igen, a helyén van. A viasz is.

Akkor nincs mire várunk.

Valóban.

Felpillantok az égboltra, amely most kék és üres, és intek a léghajó körül állóknak. Egy fekete ruhába öltözött, testes, izzadó férfi előre hajol, és eloldozza a kötelet: ennyi az egész, és mi már emelkedünk is. A fémhálót

speciális acélból kovácsolták: állítólag tizenkét embert öltek meg azért, hogy a vérükben edzhessék a hálószemeket. Állítólag nem véletlenül éppen ennyit, de ez persze nem tartozik rám, még ha kézenfekvő is. Rám csak a mesés jutalom tartozik, amit akkor kapok, ha sikerrel járunk. Ha pedig kudarcot vallunk, akkor – akkor úgymint mindegy.

A gondola oldalára tizenkét bőrzsákban van felfüggesztve a ballaszt: a tizenkét állatövi jegy, és a zsákokban olyan finom szemű homok van, hogy ha kiszórjuk, akkor számításaim szerint mire az első homokszem földet érne, Isten már régen ráunt a saját művére, és eltörli azt. Majd pedig egy újabb, örökkévalóságig tartó habozás után talán egy újat teremt egy ugyanilyen Földdel, templommal, kőangyallal és távoli fővárossal meg piactérrel együtt, ahol hét közben ugyanazok a mészárosok dolgoznak, mint akiket most magunk alatt látunk: felfelé figyelő emberek, akik mintha csak maguk is kőszobrok lennének. Mi pedig szabadon repülünk, egyre magasabbra. Egyre csak távolodunk tőlük.

A perspektíva törvényeinek értelmében, miként az érzékcsalódásról és az optikáról szóló művekben olvasható, mind kisebbnek és kisebbnek látszanak; a szél suhog az arcunk körül, pedig odalent, a mélyben, szélcsend volt. A lány rángatni kezdi a köteleit.

Még nem, mondja a társam.

Emelkedünk hát tovább. A levegő egyre hűvösebb. Már nem látszanak a mészárosok bódéi, a kutyák, a kockakövek közé beszivárgó, édeskés szagú vér rozdszíne: és a város házai sem meg a templom új tornya sem, amelyet a Nagyherceg építtetett a városnak.

Hát igen, most már tényleg ég és föld között járunk, és hogy valamivel elfoglaljam magam, előveszem egy ládikóból a viaszt, és gyúrni kezdem. Lassanként felmelegszik. Olyan lággyá válik, akár az angyalok képlékeny és áttetsző mosolya. Tökéletes gömböcskéket formálok belőlük: ez a legtökéletesebb mértani test. Most már annyira fázom, hogy vacognak a fogaim. Nem ez az első légi utam, de ez az első alkalom, hogy ilyen magasságokba jutok.

Telik az idő –

A társam bágyadtan ül hátát a kosár fonott oldalának vetve –

Még sosem láttam ilyen sötétnek a nappali égboltot: egészen ibolyaszínű és –

Kitapogatom a zsebemben a magasságmérőt, előhúdom, felkattintom a tetejét. Az ujjaim el vannak gémberedve: alig tudom mozgatni őket: gondolom, ilyen lesz majd nagyon öregnek lenni. A lány a kalitkában teljesen mozdulatlan: elaludt, elájult, vagy csupán csukott szemmel egy belső dallamra figyel, és a vérem zúgásán keresztül már én is hallani vélek valamilyen zenét.

Mindjárt a megfelelő magasságban vagyunk. Nem szabad tovább emelkednünk, mert a negyedik szféra az őselemek tana szerint... nem fejezem be a mondatot. A társam úgyis tudja, hogy mit akarok mondani. Föld, víz levegő, tűz – aztán a Hold és Hold feletti világ. A világmindenséget
48 kitöltő éter. Az apokrif szöveg szerzője bármit megadott volna, hogy átélhesse azt, amit most én. Két viaszgolyócskát nyújtok a társam felé, aki a fülébe teszi őket.

És te, kérdezi nem teljesen helyesen artikulálva és túlságosan hangosan. Persze, én is. Készítsd elő a hálót.

Aztán nagy nehezen kinyitom a ketrecet, és érzéketlenné vált kezemmel megrázom a lány vállát. Hosszan küszködöm a száját bekötő selyemszalaggal. A csuklóit felesleges kioldozni. A lány kinyitja a szemét. A pupillája óriásinak látszik: most tényleg olyan, mint egy angyal. De persze nem az.

Kezdheted, mondom neki. Az akusztikai tanulmányaimnak köszönhetően tisztában vagyok veled, hogy a ritka levegő rosszul vezeti a hangot. Mindegy.

Na, mi lesz már, gyerünk.

Persze türelmetlen vagyok: és nem csak a hideg miatt.

A lány pedig tesz egy lépést előre, és imbolyogva megáll. Mély lélegzetet vesz. Még egyet. Felpillant, és végre énekelni kezd.

Lenyűgözve hallgatom, és közben a légszomjtól éppen csak pislákoló tudattal arra gondolok, hogy ilyen lehet a szférák zenéje. Meg arra is, hogy talán mégis van az emberben valami eredendően angyali, hiszen máskülönben nem lehetne ilyen szép. És még akkor is ez jár az eszembe, amikor azt veszem észre, hogy már csend van, a vasháló továbbra is ott fekszik a gondola aljában: nem, nem jöttek az angyalok. Vagy csak nem vettük észre? De biztosan észrevettük volna. A társam kábultan mered maga elé. Csak a szél fütyül a ballon feszítőkötelei között, a négy színű selyem csapkod valahol a magasan, a fejünk felett, és a ketrec immár jóvátehetetlenül és végleg üres.

A LABIRINTUSBAN

Amikor beléptem a könyvtárba a telegrammával a kezemben, amin rajta volt a Fővárosi Postaszolgálat léghajójának pecsétje, a barátom a karosszékekben ült az ablaknál. Az egyik régi, de megbízható vas, nikkel és vörösréz szolgagépezet ott várakozott mellette mozdulatlanul. Fém arca kifejezéstelen volt. Valahol a belsejében halkan berregett egy majdnem az örökkévalóság számára készített motor: régen halott helyi kézművesek alkotása. A gépezet még beszélni is tudott, ami manapság már nem divat, bár ami azt illeti, eléggé furcsa kiejtéssel.

Ott állt, és várta az utasításainkat, mint ahogy nem is olyan régen még az Alkormányzóét.

Idebent a kinti, suhogó forráság ellenére is hűvös volt. A barátom selyemköntöst viselt, aminek szerettem a tapintását, de valójában persze nem selyem volt, hanem valami helyileg előállított anyag, és a mintázata: nem e világi teremtmények bolyongtak egy labirintusban, amely önmagába záródott: sötét meander a lángszín előtt: eredetileg ez is az Alkormányzóé volt, és a barátom minden bizonnyal azért választotta ezt, mert a szín hozzá is jól illett, és a kezében most egy hosszúkás, aranszínű hengert tartott. Erre egy mitológiai lény képe volt rávésve: a valóságban még sosem láttam ilyet, és nagyon reméltem, hogy nem létezik – és persze miért is létezne.

Az álló óra viszont, ami ebben a pillanatban ütni kezdett, teljesen valóságos volt: bonyolult szerkezetű, finoman kidolgozott és nagyon pontos berendezés. A számlapján egy vadász: afféle mitológiai hős üldözte a fenevadat, hogy minden egész órakor utolérje, és megölje, aztán újra kezdődött az egész. „Az idő irányát nem a jövő jelöli ki”, mondta az óra számlapjába gravírozott felirat. Az Alkormányzó, aki a Nagyherceget képviseli a hivatalos szövegek szerint „életében és halálában is”, annak idején rajongott az ilyen egzotikus dolgokért, részben azért is telepedett le itt, a világtól távol, noha élhetett volna a Fővárosban is. De nem, neki éppen ez a hely kellett. Beköltözése után a kastélyt körülvevő park elágazó ösvényekből és szabályosra nyírt bokrokból álló labirintusában, ahol könnyen eltévedt a kívülről, furcsa, meztelen alakokat ábrázoló szobrokat állíttatott fel, amelyek egyszerre tűntek hím- és nőneműnek.

Nem adott rá magyarázatot, hogy miért. De senki nem is merte megkérdezni.

Aztán elindult az ékszeres dobozként ragyogó léghajójával; a nemes fémből készült, a mechanikai művészet csodáinak számító nyíllövő gépekkel

meg kristályüveg optikai irányékkal ellátott gőzpuskákkal, és színes zászlócskák lobogtak a gondolában ülő hajtók pikáinak végén.

Olyan zsákmánnyal térek vissza – mondta az Alkormányzó, – amelyet még senki nem látott.

50 De aztán őt nem látta többé senki.

Mivel pedig én voltam a legközelebbi rokona, ezért most az enyém a kastély cirádás, magasba törő, rézrozsdától zöld tetejű tornyaival, rosszul záródó, féldrágakő-berakású ablaktábláival, szeszélyes lépcsőfordulóival, ahol a mozaikok szörnyeket vagy labirintusokat formáznak vagy egyszerre mindkettőt; kopottságukban is elegáns, bíbor színű szőnyegeivel meg a különböző trófeákkal a díszteremben: csupa fantasztikus ragadozó arasznyi agyarral, ezüst pikkelyes testtel, szárnyakkal; és pengekarok, acsarkodó pofák, és nagyra nyitott, halálukban is ragyogó, szurok színű szemek. Jutott belőlük a kastély többi részére is: az előcsarnokba csakúgy, mint az ebédlőbe, ahonnét egy elhanyagolt belső udvarra látunk rá a kiszáradt szökőkúttal; a halószobába egy különleges, kékesen csillogó szőrme az ágyunk elé és egy másik ide, a könyvtárba.

E fölött pedig, a falon ott függött a valahai Alkormányzó portréja. Ezt a művész csillámló, aranszínű fémlapocskákból illesztette össze, és az eredmény élettelen, idegenszerű álarc lett. Mintha nem is ember lenne. És volt az Alkormányzóról készült festmény háttérében egy különleges berendezés is: csak találgatni tudok, hogy mi a célja. Valamiféle bonyolult, mechanikus szerkezet: nemesfém-ötvözet rugók, lendkerék, üvegcsapágy, erőátvittelek meg ősi, réz és ezüst akkumulátorok. Egészen megsötétedtek a múlt időtől.

De nem azért jöttem be a könyvtárba, hogy ezen tűnődjek.

Megkaptuk az engedélyt – mondtam a barátomnak. – Kezdődhet a vadászat: akár már holnap elindulhatunk. Itt a távirat.

Az ablak kristályüvegén meg a vörös és halott sivatagon túl ott ragyogtak a hegyek: igazi vadászparadicsom. Az ormai kékek, fehérek és lilák voltak a messzeségben.

A legjobbkor – mondta a barátom, és felém mutatta az aranyhengert. – Napokig bíbelődtem vele, amíg rájöttem, hogy mire való. Igazi türelemjáték, amiben ördögien ravaszul van elrejtve a megoldás – megrázta a kezében tartott tárgyat, és előbb olyan hangot hallottam, mintha fémgolyók ütődtek volna belülről a falának, aztán olyat, mintha angyalok énekelnének nagyon távolian, vékony hangon, fakón. Dallamos, hogyne lett volna az, de mégsem volt kellemes hallgatni. – És megtaláltam azt a berendezést is, amivel működésbe lehet hozni. Kezdetben azt gondoltam, hogy az Alkormányzó akarta megrézfálni az utána jövőket, de nem. Neki is meg kellett küzdenie vele. És amikor rájött, hogy ez az, aminek a segítségével biztosan rábukkanhat a legnagyobb zsákmányállatra, ami...

Szerintem sem olyan ember volt – mondtam közelebb lépve a barátomhoz, és végigsimítottam az arcát. Éreztem, hogy a friss borostától milyen érdes a bőre, és milyen meleg.

Nem hát. De itt mintha semmi nem az lenne, mint aminek látszik. Talán még ez sem – intett a szolgarobotnak, és az odagördült hozzá. – Nézd meg, hogy milyen furcsa rajta ez a jelmondat. 51

„Az idő irányát nem a múlt jelöli ki” – olvastam fennhangon. Minden bizonnyal nagyon régi lehet, és azért. Eredetileg talán valami mást jelentett. Most pedig....

Igen, ez elképzelhető. Meg még sok más magyarázat is, de persze valójában az ez egész teljesen érdektelen. Nem jelent semmit. A számunkra biztosan nem – de aznap este azért, miközben meztelenül álltunk egymást átkarolva az embermagasságúnál is nagyobb, ezüsből csiszolt tükör előtt, a hátunk mögötti csillár élő lángjai mintha glóriába vonták volna a fejünket a visszatükröződő kép szerint, és kezünkben metszett üveg pohár volt édes, vérszínű borral. A robotszolga most is a közelünkben várakozott. A barátom női selyemálcot viselt, én pedig aranyból készült, festett férfi maszkot.

Milyen szép vagy – mondta a barátom. Láttam, ahogy az izmai hullámzanak minden lélegzetvételnél.

Később egy történetet olvasott fel egy kis alakú, puha, piros bőrből kötött, gyönggyel kirakott könyvből, amit a kastély egyik oldal-szárnyának romladozó, földszinti szobájában talált. Ott, ahol a maszkokat is.

Mintha a múltból maradt volna itt – mondta.

Nekem pedig az jutott az eszembe, hogy esetleg létezhetnek nem tér-, hanem időbeli labirintusok is, melyek látszólag összefüggéstelen vagy ellentmondásos események egymásutániságából rajzolódnak ki, de nem szóltam semmit, mert ez akkor és ott ostobaságnak tűnt. Inkább hallgattam tovább a történetet. Egy nőről vagy egy férfiről szólt, de az is lehet, hogy egy angyalról, aki valamiféle fonalat adott a szeretőjének, hogy az ki tudjon találni a labirintusból a szörny megölése után. A fonál, gondolom, képletesen értendő. A labirintus a leírás szerint meglepően hasonított ahhoz, ami most a kastélyunkat veszi körül.

Szívesen meghallgatnám a szörny szemszögéből is – mondtam, amikor véget ért a történet, és a szolgarobot motorjai felzúmmögtek, hogy újratöltse a poharainkat.

Hiszen ki tudja, talán éppen ez volt az – a barátom megvonta a vállát. – Vagy éppen a két verzió: a vadászé és a vadé, hiába vannak különböző szemszögekből megírva, annyira hasonlóak, hogy lehetetlen megkülönböztetni őket.

Volt a történethez egy illusztráció is: egy szeszélyes finomsággal kidolgozott rézmetszet: a háttérben egy valószínűtlen város (talán a valahai Budapest?) körvonalai a függőhidakkal, fémtornyokkal, labirintikus utcarendszerekkel és olyan sikátorokkal, ahonnét napközben is látszottak
52 a csillagok, mintha csak egy kút mélyéről néznénk felfelé, és a szörnyeteg egészen olyan volt, mint azok a furcsa teremtmények a barátom selyemkötösén még akkor is, ha a történet azzal fejeződik be, hogy ennek a teremtménynek az volt a másik neve, hogy Asterios, vagyis csillag, és ennek megfelelően tényleg az is „*volt az övéi számára*”, az utókor pedig azért ábrázolta csak réműletesnek, mert a valóságban túlságosan fényes és ragyogó volt ahhoz, hogy bárki láthassa az igazi alakját. De azért remény volt az emberiség számára: arra, hogy egyszer majd mi is olyanok lehetünk, mint ő, írta a könyv.

De az ígéret meg a remény korántsem ugyanaz. Ráadásul lehet, hogy nem is igaz ez az egész – mondta a barátom, aztán egy ideig még ott maradtunk az egyik falat elborító ezüst tükrök előtt, melyek talán nem is a kinti tájat tükrözték vissza a sötétben hajladozó fákkal meg az állítólag a labirintusban bolyongó láthatatlan szörnyeteggel együtt, melyet a kastély fővárosa valamiért képtelen volt csapdába csalni és elejteni, hanem a múlt időt. Mi pedig arról beszélgettünk, hogy másnap reggel, amikor majd léghajóra szállva vadászatra indulunk, a táj alattunk, a mélyben egészen olyan lesz, mint valamelyik előző kor rég halott mesterének színezett rézmetszete a halott dombhajlatokká kopott röghegységekkel, meg az egymást látszólag szabálytalanul keresztező, lassanként elhalványuló utakkal ott, ahol valaha gabonaföldek és gazdag kisvárosok voltak, a háttérben, a kíméletlen és perzselő napsütésben pedig ott fog kanyarogni a Duna ólomfényrel villogó szalagja, és remeg felette a forró levegő.

Alig várom már – mondtam végül. De azért korántsem voltam olyan magabiztos, mint amilyenek a barátom előtt mutattam magam. Még mindig azt járt a fejemben, miközben végigsétáltunk a réműletes, eltorzult vagy éppen groteszk szörnytrófeákkal díszített, hosszú és visszhangos folyosókon a hálósobánk felé, ahol a padló mozaikmintája az álmok labirintusát ábrázolta, aminek a középpontjában a mi ágyunk állt, hogy ha valójában lehetetlen különbséget tenni a vadász és a vad: a szörnyeteg nézőpontját, akkor honnét tudhatjuk, hogy melyikük melyik? Ezt majd még át kell gondolnom.

(Némiképp módosított részletek a „Tlön-Budapest. Labirintusregény”-ből)